

zaaknummer: 422771
afdelingsnaam: IA-Conc
stellers: Daniël Wolters en Bastiaan de Deckere
onderwerp: **Jaarrekening 2016 & Meerjarenbegroting Uitvaartstichting Hilversum**

Voorstel

1. de bijgevoegde begrotingswijziging van de door de gemeente opgelegde en geïnde, maar niet aan de Uitvaartstichting overgemaakte onderhoudsaanslagen graven vast te stellen. Het betreft hier onderhoudsaanslagen over de periode augustus 2016 tot en met december 2016.
2. Het criterium van maximaal 900 plechtigheden per jaar op de Zuiderhof vooralsnog te handhaven maar de eerder gemaakte onderverdeling 600 crematies en 300 begrafenissen te laten vervallen.
3. Kennis te nemen van de rapportages, aanbevelingen en voorgestelde maatregelen van Bureau Cyber en de Uitvaartstichting Hilversum en de consequenties daarvan voor de uitvoering van de doelstellingen rond begraven en cremeren in Hilversum.
4. Kennis te nemen van het tarievenblad 2018 zoals vastgesteld door het college d.d. 31 oktober 2017.
5. Kennis te nemen van het Reglement begraafplaatsen en crematorium Hilversum zoals vastgesteld door het college d.d. 31 oktober 2017.
6. De Verordening op beheer en gebruik voor de gemeentelijke begraafplaatsen Hilversum 2010 en de nadere regels voor de gemeentelijke begraafplaatsen Hilversum 2010 in te trekken.

1 Samenvatting

Naar aanleiding van een aan de raad toegezegd onderzoek en de reactie van de Uitvaartstichting daarop wordt u in kennis gesteld van de geadviseerde en uit te voeren maatregelen die moeten leiden tot een goede en financieel degelijke uitvoering van de doelstellingen rond begraven en cremeren in Hilversum.

Belangrijkste conclusies zijn:

- dat crematorium Zuiderhof voorziet in een grote behoefte en boven alle verwachtingen/prognoses bijdraagt aan een gezond financieel resultaat van de Uitvaartstichting. In 2016 leverde het crematorium (in 5 maanden tijd) 187.000 euro meer op dan begroot. De Uitvaartstichting verwacht voor dit jaar (2017) wederom een bedrag boven begroting omdat het aantal crematieplechtigheden naar verwachting boven de 600 zal uitkomen.
- de daling van het aantal begrafenissen in Hilversum blijft aanhouden en er wordt minder begraven dan verwacht;
- Volgens de door de Uitvaartstichting Hilversum eerder ingediende jaarrekening 2016 zou er een extra financieel tekort zijn ontstaan van 286.976 euro. Er blijken echter fouten te zijn gemaakt door de gemeente en de stichting. De accountant heeft inmiddels een verklaring over de aangepaste jaarrekening 2016 afgegeven en daaruit blijkt dat de Uitvaartstichting over 2016 géén extra tekort heeft opgelopen.
- De Uitvaartstichting heeft komende jaren meer inkomsten nodig omdat:
 - de Uitvaartstichting een deel van overheadkosten (ICT, inning, communicatie) niet van de gemeente overgedragen heeft gekregen

- Zij komende jaren voor 900.000 euro moeten investeren in een goede bedrijfsvoering welke niet was voorzien bij de oprichting van de Uitvaartstichting.
- De administratieve status van 5000 graven is op dit moment nog onbekend. De verwachting (van Cyber Advies) is dat zodra deze administratieve achterstand is ingehaald uit een deel nog verlengingsinkomsten zijn te verwachten.
- Voorgesteld wordt de Uitvaartstichting meer verdien capaciteit te geven door:
De gemeenteraad voor te stellen in te stemmen met nieuwe tariefstelling (inflatiecorrectie begraven en verhogen tarief crematie) en met een verschuiving van aantallen meer ruimte te bieden.

2 Inleiding

Op 7 juli 2017 heeft de Stichting Begraafplaatsen en Crematorium Hilversum de jaarrekening 2016 (bijlage 1) en de begroting 2017 (bijlage 2) voor vaststelling aangeboden aan het College van B&W. Duidelijk wordt:

- dat de jaarrekening 2016 van de Uitvaartstichting een financieel tekort laat zien van € 483.498. Bij de oprichting van de Uitvaartstichting is rekening gehouden met een financieel tekort in het 1^e jaar van € 196.522 euro. Met andere woorden: er is een extra financieel tekort in 2016 ontstaan van € 286.976 euro. (NB. dit bleek later onjuist)
- dat de Uitvaartstichting t/m 2022 hier bovenop nog een extra tekort verwacht van ruim 3.9 mln. euro.

3 Probleemstelling/doel (onderzoeksopzet)

Op 19 juli 2017 is uw gemeenteraad geïnformeerd over de financiële positie van de Uitvaartstichting (bijlage 3). In deze raadsinformatiebrief is al benadrukt dat het crematorium een boven verwachting positief financieel resultaat heeft behaald in 2016, maar dat de inkomsten uit begraven, conform voorliggende cijfers, sterk zijn gedaald. Toegezegd aan u is dat een onafhankelijk extern adviesbureau nader onderzoek doet naar de financiële positie van de Uitvaartstichting. Eind juli is, in goed overleg met de Uitvaartstichting, een ambtelijk vooronderzoek gestart. Tevens zijn door de gemeente drie onafhankelijke adviesbureaus aangeschreven teneinde een onderzoek te houden naar:

- de achtergrond en oorzaak van het negatieve exploitatieresultaat over 2016;
- de redelijkheid, billijkheid en haalbaarheid van de voorgestelde maatregelen voor een sluitende exploitatie in 2017 en verder c.q. een gezonde financiële positie op de lange termijn (solvabiliteit, liquiditeit en vermogenspositie).

Begin augustus is bureau “Cyber Adviseurs” geselecteerd. Op 29 augustus heeft bureau Cyber Adviseurs de eindconclusies gepresenteerd aan zowel de ambtelijke werkgroep als aan de Uitvaartstichting.

4 Financiële conclusies en maatregelen op hoofdlijnen

JAARREKENING

Volgens de jaarrekening 2016 Uitvaartstichting Hilversum zou er een extra financieel tekort van € 286.976 euro zijn ontstaan. Adviesbureau Cyber (ingehuurd om objectief advies te geven en onderzoek te doen naar zowel de jaarrekening als de meerjarenbegroting) concludeert dat:

- De gemeente de inkomsten uit afkoop jaarlijks onderhoud (graven) 2016 wel heeft geïnd maar voor 5/12 (periode augustus t/m december), oftewel een bedrag van € 158.000, niet heeft afgedragen aan de Uitvaartstichting. De gemeente moet dit alsnog doen.
- Transacties, die in 2016 hebben plaatsgevonden, zijn boekhoudkundig niet juist verwerkt.
- Beide bovengenoemde punten leiden tot een aangepaste Jaarrekening 2016 van de Uitvaartstichting.

De Raad van Toezicht Uitvaartstichting Hilversum heeft d.d. 25 augustus 2017 besloten een accountsverklaring te laten opstellen over de (gecorrigeerde) jaarcijfers 2016. Daaruit blijkt dat de conclusies/adviezen van Cyber zijn overgenomen en verwerkt en géén extra financieel tekort in 2016 is ontstaan. Hierbij wordt benadrukt dat de Uitvaartstichting geen extra –in de zin van onvoorzien- financieel tekort¹ heeft opgelopen in 2016, mede dankzij de extra inkomsten van het crematorium.

¹ niet meer dan bij de oprichting van de Uitvaartstichting was begroot voor het jaar 2016

MEERJARENBEGROTING EN BELEIDSRUIMTE

De door de Uitvaartstichting Hilversum ingediende meerjarenbegroting geeft voor 2017 – 2022 een extra financieel tekort van € 3.926.971 euro weer. In onderstaande tabel staat per jaar uitgesplitst wat de origineel begrootte financiële situatie van de Uitvaartstichting was zoals door de gemeente Hilversum bij de start begroot, versus de prognose van de financiële situatie van de Uitvaartstichting zoals door de Uitvaartstichting middels de ingediende meerjarenbegroting wordt voorzien.

JAAR	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ORIGINELE PROGNOSE VERLOOP	-€ 321.440	-€ 162.288	€ 22.898	€ 63.020	€ 65.712	€ 164.621
PROGNOSE CONFORM BEGROTING	-€ 537.467	-€ 732.167	-€ 727.167	-€ 697.349	-€ 697.349	-€ 702.949
SALDO	-€ 216.027	-€ 569.879	-€ 750.065	-€ 760.369	-€ 763.061	-€ 867.570
TOTAAL			-€ 3.926.971			

Figuur 1 "Meerjarenbegroting zoals aangeleverd door de Uitvaartstichting"

Adviesbureau Cyber concludeert dat:

- Diverse gemeentelijke afdelingen hebben de laatste jaren werkzaamheden verricht met betrekking tot begraven. Te denken valt aan o.a. HR-advies, Inning door belastingen, ICT-ondersteuning, Communicatie en juridische advisering. Financieel heeft de Uitvaartstichting voor een deel van de overhead geen financiële middelen gekregen terwijl de Uitvaartstichting deze activiteiten wel regulier uitvoert.
- De administratie van graven (grafrechten en onderhoud) en onderhoudskosten voor verlening grafrecht waren bij overdracht van de gemeente aan de Uitvaartstichting niet up-to-date c.q. geautomatiseerd (een deel is nog papier archief). Over een groot aantal, circa 5000 graven, is administratieve onduidelijkheid. Extra opbrengsten⁶ zijn hieruit te verwachten als deze administratie op orde wordt gebracht. Hiervoor is echter wel een administratieve c.q. digitaliseringsslag nodig. Deze actie wordt de komende periode opgepakt door de stichting. De Raad van Toezicht van de stichting zal via de kwartaalrapportages over de voortgang worden geïnformeerd;
- Middels een mix van maatregelen vanaf 2019, conform de eerdere prognose van de gemeente Hilversum bij oprichting van de Uitvaartstichting, een positief exploitatieresultaat ontstaat. De meest reële prognose, waar ook Cyber Adviseurs vanuit gaat, is dat de Uitvaartstichting in 2017 en 2018 een tekort zal hebben dat gelijk is aan de eerste raming zoals bij de oprichting van de Uitvaartstichting is begroot (zie bovenstaande tabel onder 'originele prognose verloop'). Bij de indiening van de jaarrekening 2017 (medio april 2018) zal de Uitvaartstichting een aangepast c.q. nieuwe meerjarenbegroting (incl. bedrijfsplan) indienen bij het college van Burgemeester & Wethouders.

Maatregelen vanuit de Uitvaartstichting

De kleine maatregelen (zoals voorgesteld door de Uitvaartstichting²), behalve het niet invullen van de vacature hoofd bedrijfsbureau, over te nemen alsmede de twee adviezen van Cyber Adviseurs:

- (a) kritisch alle kostenposten uit de exploitatie te doorlopen en hiervoor in de meerjarenbegroting een zo reëel mogelijk bedrag op te nemen;
- (b) een bedrijfsplan door de Uitvaartstichting opgezet met daarin een toekomstvisie die rekening houdt met regionale ontwikkelingen, kansen en bedreigen.

Maatregelen door College van Burgemeester en Wethouders

Op 31 oktober 2017 is het College van Burgemeester en Wethouder akkoord gegaan met de door de Uitvaartstichting voorgestelde tariefsverhogingen c.q. de tarievenlijst 2018. Hierdoor zijn alle begraafarieven gecorrigeerd met het inflatieniveau van afgelopen twee jaar (1.5%/jaar). En hierdoor zijn alle de tarieven met betrekking tot crematie éénmalig verhoogd met 7% wat concreet betekent dat

² Conform blz 10/11 van begrotings- en meerjareninvesteringsplan Uitvaartstichting Hilversum [a] Vacature coördinator bedrijfsbureau (voorlopig) niet invullen [b] BTW teruggave [c] Verzekeringen herzien [d] Contracten kritisch bekijken en waar mogelijk herzien [e] Efficiëntie inzet personeel optimaliseren [f] Afbouwen inhuur personeel [g] Uitbesteden werkzaamheden met kostenbesparend effect [h] Inkomsten uit horeca genereren [i] Promoten van de aanwezige urnenvoorzieningen

Hilversum qua crematieplechtigheid duurder wordt dan Amersfoort/Bilhoven maar goedkoper dan Almere/Lelystad.

Daarnaast is College van Burgemeester en Wethouder in dezelfde vergadering akkoord gegaan met het Reglement begraafplaatsen en crematorium Hilversum³ zoals door de Uitvaartstichting is voorgesteld. Dit Reglement behelst nadere uitvoeringselementen en definities welke van belang zijn voor de Uitvaartstichting om haar werkzaamheden goed uit te kunnen voeren. Tegenover het vaststellen van dit Reglement staat het intrekken van de Verordening op beheer en gebruik van voor de gemeentelijke begraafplaatsen gemeente Hilversum 2010 en nadere regels voor de gemeentelijke begraafplaatsen Hilversum 2010. Het voorstel tot intrekking kan alleen door de raad worden bekrachtigd. Dit voorstel tot intrekking van de verordening was al aangekondigd in het raadsvoorstel van 15 juni 2016

Voorgestelde Maatregelen aan uw Gemeenteraad

Met betrekking tot de ingediende meerjarenbegroting 2017 – 2022 concludeert Cyber Adviseurs o.a.:

- afgelopen jaren begraven in Hilversum circa 2 ton euro verlies draaide
- het break-evenpoint voor de Uitvaartstichting op circa 800 crematies en 180 begrafenissen per jaar ligt.
- Rand voorwaardelijk is aan de Uitvaartstichting opgelegd dat:
 - er maximaal 5 plechtigheden per dag op de Zuiderhof mogen plaatsvinden
 - gemiddeld er van 3 plechtigheden per dag wordt uitgegaan (max 900 per jaar waarvan 600 crematies)
 - er maar één plechtigheid in de gebouwen mag worden gehouden, met een half uur pauze tussen de plechtigheden

De prognose van de Uitvaartstichting laat zien dat het maximum van 600 crematieplechtigheden al eind 2017 zal worden bereikt. Doorgroei van het aantal crematies komende jaren noodzakelijk is om het financiële break-evenpoint van de Uitvaartstichting (uitgaande van de nieuwe recent vastgestelde tarieven) te bereiken. Er wordt echter minder begraven dan verwacht.

Voorgesteld wordt hierna daarom het criterium van maximaal 900 plechtigheden per jaar m.b.t. de Zuiderhof te handhaven maar de onderverdeling van maximaal 600 crematies/300 begrafenissen te laten vervallen (en de eisen van “*maximaal 5 plechtigheden per dag*”, “*een tussenpauze van tenminste een half uur*” en “*maximaal één gezelschap in de gebouwen*” te continueren). Op deze wijze blijft de buurt van verkeersoverlast gevrijwaard en blijft de exclusieve kwaliteit van de Zuiderhof gewaarborgd.

6 Kanttekeningen / risico's

De volgende zaken vormen in nog onbekende mate een (financieel) risico voor de Uitvaartstichting:

- **Regionale ontwikkelingen qua crematie (Laren/Eemnes)**
Hoewel cijfermatig er regionaal ruimte is voor een grootschalig crematorium & de Zuiderhof een eigen kwalitatief hoogwaardige werkwijze / uitstraling heeft zal de praktijk moeten uitwijzen hoeveel concurrentie het in oprichting zijnde Larense crematorium vormt voor de Zuiderhof.
- **Daling aantal begrafenissen**
De afgelopen tientallen jaren daalt het percentage dat kiest voor begraven met 1%. In praktijk, bijvoorbeeld op de Noorderbegraafplaats in het 1^e kwartaal van 2017, zijn de fluctuaties vele male groter dan deze 1%. Dit kan een direct negatief effect hebben op de inkomsten van de Uitvaartstichting.
- **Personele bezetting Uitvaartstichting**
Uit kostenoverwegingen gaat de Uitvaartstichting de vacature van hoofd bedrijfsbureau voorlopig niet invullen. Dat maakt de druk op de huidige directie groot en vormt daarmee een bedrijfsvoering risico (met name vanwege beschikbare tijd voor administratie). Daarnaast is ¼ van het personeel van de Uitvaartstichting vanuit de gemeente Hilversum via een detacheringsconstructie bij de Uitvaartstichting ondergebracht. Zonder enige uitzondering betreft het hier een hogere leeftijdsgroep. Gezien de zwaarte van het werk i.c.m. de leeftijdscategorie staat de huidige productiviteit al onder druk. Cyber Adviseurs berekent op dit moment 20% verlies

³ Het vaststellen van het Reglement is een college bevoegdheid conform artikel 16 van de overeenkomst welke tussen de gemeente Hilversum en de Uitvaartstichting vastgelegd zijn.

op productiviteit (vanwege verplicht leeftijdsverlof). Ziekteverzuim vormt voor deze groep eveneens een risico.

- **Financieel tekort 2017**

Alle voorgestelde maatregelen (door de Stichting voorgenomen, besloten door B&W en voorliggende bij uw gemeenteraad) hebben op z'n vroegst pas een positief financieel effect in het 4^e kwartaal van 2017. De financiële effecten van de meeste maatregelen zijn daarom pas in 2018 zichtbaar.

Financiën, middelen & capaciteit

Begrotingswijziging 2017:

- voordeel + nadeel

		2017	2017	2017
Programmanummer	Programmaomschrijving	Lasten	Baten	Saldo
1	Wonen en leven	158		158
Totaal begrotingswijziging		158		158

Uitvoering

Na vaststelling wordt de voorgestelde begrotingswijziging 2017 verwerkt.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlage(n)

1. Jaarrekening 2016 Uitvaartstichting Hilversum
2. Begroting 2017 inclusief meerjarenbegroting tm 2022 Uitvaartstichting Hilversum
3. Raadsinformatiebrief 2017-48
4. Overzicht beheersmaatregelen Uitvaartstichting Hilversum
5. Accountantsverklaring jaarrekening 2016 Uitvaartstichting Hilversum
6. Tarievenlijst 2018 Uitvaart Stichting Hilversum
7. Reglement begraafplaatsen en crematorium Hilversum